

**Studijní program Oborové studium se zaměřením na vzdělávání na 2. stupni základní školy,
specializace Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání na 2. stupni ZŠ**

**Zkouška z předmětu SZZ Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání na 2. stupni ZŠ
(KSV/7Q2)**

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

a) KSV/7EV1Z	Základy evropské vzdělanosti a kultury I
b) KSV/7EV2Z	Základy evropské vzdělanosti a kultury II
c) KSV/7P1Z	Politologie I
d) KSV/7S1Z	Sociologie I
e) KSV/7E1Z	Ekonomie I
f) KSV/7MD1Z	Moderní dějiny I
g) KSV/7P2Z	Politologie II
h) KSV/7E2Z	Ekonomie II
i) KSV/7S2Z	Sociologie II
j) KSV/7MD2Z	Moderní dějiny II
k) KSV/7PRZ	Právo
l) KSV/7REZ	Religionistika

(2) Do zkoušky nejsou zařazeny žádné povinně volitelné předměty.

(3) Zkouška má písemnou formu a obsahuje celkem čtyři témata – z každého ze čtyř níže uvedených tematických okruhů je zadáno jedno téma; téma může být doplněno dalšími zpřesňujícími otázkami. Všichni studenti/studentky mají totožné zadání zkoušky. Čas pro vypracování zkoušky je 120 minut. K obecným kritériím pro hodnocení odpovědí patří: a) schopnost vymezit dané téma, zasadit je do kontextu a objasnit jeho podstatu; b) faktografická znalost tématu a znalost odborných pojmů; c) strukturovanost a koherence výkladu.

O výsledku zkoušky rozhoduje komise na základě celkového počtu bodů dosažených za zpracování jednotlivých témat. Každé téma je bodováno, maximálně je možno získat za jedno téma šest bodů. Výsledná známka ze SZZ je potom stanovena dle celkového dosaženého počtu bodů následovně: 24 až 19 bodů – „výborně“, 18 až 13 bodů „velmi dobře“, 12 až 7 bodů – „dobře“, 6 a méně bodů – „nevyhověl/a“. Hodnocení „nevyhověl/a“ obdrží i ten/ta student/ka, u něhož/níž byla dvě témata ohodnocena počtem bodů 0.

(4) Tematické okruhy zkoušky jsou:

1. Sociologie
2. Základy evropské vzdělanosti – historie – religionistika

3. Politologie – právo

4. Ekonomie

1. okruh: Sociologie

1. Vymezení sociologie; její původ, předmět, metody, základní pojmy, vnitřní členění, vztah k jiným společenským vědám.

2. Tradiční a moderní společnost. Periodizace vývoje modernity, důležité procesy utvářející moderní společnost. Konceptualizace soudobé společnosti (reflexivní modernita, riziková společnost, pozdní modernita, postindustriální společnost ad.).

3. Sociologie 19. století. Historický kontext vzniku sociologie, hlavní postavy a sociologické směry. Emile Durkheim a Max Weber: hlavní díla a témata, klíčové sociologické koncepty, metodologie sociologie.

4. Konsenzuální, konfliktní a interpretativní paradigma v sociologii. Hlavní témata, směry, postavy a koncepty.

5. Život jedince ve společnosti. Proces socializace, nejdůležitější socializační vlivy, enkulturace, resocializace. Sociální status a sociální role. Sociální skupiny, davy a kolektivní jednání.

6. Sociální stratifikace a mobilita, životní styl a chudoba. Třídní struktura ČR. Sociologie práce a nezaměstnanosti. Práce a moderní společnost. Práce a gender.

7. Sociologie rodiny. Historické proměny rodiny; tradiční, moderní a postmoderní rodina. Sňatečnost a rozvodovost. Rodina a sociální stratifikace. Alternativní formy partnerského soužití.

8. Sociologie vzdělání a školy. Proměny role vzdělání ve společnosti. Vzdělání optikou hlavních sociologických paradigmat. Vzdělávací systém a sociální nerovnosti.

9. Sociální demografie, demografické charakteristiky české společnosti. Základní data o vývoji a struktuře české populace a jejím demografickém chování.

10. Obecná metodologie sociálních věd. Povaha sociálních věd, přírodní versus sociální vědy. Metody a techniky výzkumu v sociálních vědách. Kvantitativní a kvalitativní výzkum – srovnání, základní východiska, pojmy, metody a techniky sběru dat.

2. okruh: Základy evropské vzdělanosti – historie – religionistika

1. Řecká *paideia* a římská *humanitas* (filosofie a rétorika, filosofie a básnictví, etika ctností, *imitatio a aemulatio*).

2. Vzdělanost křesťanská a vzdělanost klasická; latinský středověk a scholastická kultura; kurtoasie.

3. Renesanční humanismus (*studia humanitatis*, humanismus a filosofie, latinské a vernakulární); renesanční humanismus a ideál vzdělance.

4. Antická kultura a novověk: podoby klasicismu a jejich kritika; novověké ideály kultivace.

5. Francouzská revoluce, napoleonské války.
6. Průmyslová revoluce.
7. Koncert evropských velmocí, rok 1848 a sjednocení Německa a Itálie.
8. Velmocenské bloky a společnost před první světovou válkou.
9. Evropský kolonialismus.
10. První světová válka, bolševická revoluce.
11. Evropský fašismus, kapitalistické demokracie a stalinismus.
12. Druhá světová válka.
13. Dekolonizace.
14. Studená válka v 50 a 60. letech 20. století.
15. Studená válka v 70. a 80. letech 20. století.
16. Vývoj Evropy po roce 1989.
17. Fenomén religiozity, náboženské myšlení, svoboda a nesvoboda v náboženství, aktuální náboženská situace v České republice.
18. Religionistika – definice, dělení, kulturní charakteristiky, náboženské kořeny Evropy.
19. Světová náboženství – západní náboženská kultura (judaismus, křesťanství, islám): prameny, základní myšlenky, tradice, rituály, svátky apod.
- 20 Světová náboženství – východní náboženská kultura (hinduismus, buddhismus, taoismus, konfuciánství): prameny, základní myšlenky, tradice, rituály, svátky apod.

3. okruh: Politologie – právo

1. Antická politická filozofie (Platón, Aristotelés).
2. Politická filozofie křesťánského středověku (sv. Augustin, Tomáš Akvinský).
3. Teoretici společenské smlouvy (T. Hobbes, J. Locke, J.-J. Rousseau).
4. Liberalismus (základní hodnotová východiska, utilitarismus – J. Bentham, ekonomický liberalismus – A. Smith, J. S. Mill. J. Rawls).
5. Konzervatismus (základní hodnotová východiska, E. Burke; komunitaristé – A. McIntyre, M. Sandel).
6. Marxismus (Marx, neomarxisté).
7. Parlamentní forma vlády (vymezení a empirické příklady).
8. Prezidencialismus (vymezení a empirické příklady).
9. Poloprezidencialismus (vymezení a empirické příklady).

10. Volební a stranické systémy (typy většinových volebních systémů a empirické příklady, poměrné volební systémy: typy kvót a dělitelů a jejich účinky, typologie stranických systémů podle M. Duvergera, J. Blondela, J. Sartoriho, zařazení českého stranického systému).

11. Právo a jeho systém (právo přirozené a pozitivní, právní norma, prameny práva, státní moc a dělba moci, právní řád České republiky, právo veřejné x soukromé, ústavní základy práva, tj. Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod a ústavní pořádek, mezinárodní a evropské právo).

12. Občanské (civilní) právo (právo veřejné x soukromé, dispozitivnost x kogentnost, základní hodnoty občanského práva, základní zásady občanského práva, rozum průměrného člověka x odborná péče, poctivost, dobrá víra, ústavní základy a prameny práva, právní skutečnost x právní jednání, počítání času, promlčení, prekluze, závazkové vztahy, pracovní právo, rodinné právo, obchodní a živnostenské právo).

13. Trestní právo (správní x soudní trestání, trestný čin, trestní řízení, příslušnost soudů, druhy trestů, rejstřík trestů).

14. Správní právo (prameny správního práva, základní zásady činnosti správních orgánů, formy správní činnosti, správní uvážení, kontrola veřejné správy, odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, státní správa x samospráva, správní řízení, správní trestání, správní soudnictví).

15. Organizace justičního systému (soudnictví v rámci dělby moci, nezávislost soudu / nezávislost soudce a garance nezávislosti, nestrannost x podjatost, odpovědnost soudce, přísedící, druhy / oblasti soudnictví, principy organizace soudnictví, základní právní předpisy, příslušnost soudu, soudní soustava ČR, Ústavní soud ČR, rozvrh práce, justice v širším slova smyslu = ostatní právní profese, tj. státní zástupce, advokát, notář, exekutor, Probační a mediační služba, insolvenční správce, mediátor).

4. okruh: Ekonomie

1. Ekonomie jako společenská věda, její vznik, hlavní vývojové etapy a představitelé, základní díla; mikroekonomie a makroekonomie předmět zkoumání ekonomie a její vztah k hospodářské politice.

2. Ústřední národohospodářské otázky a tržní systém; nabídka, poptávka, tržní cena a fungování trhů. Dokonale, nedokonale konkurenční trhy a efektivnost trhů a jejich selhávání. „Neviditelná ruka trhu“ a „viditelná ruka státu“. Stát v moderním tržním kapitalismu.

3. Poptávka a nabídka v mikroekonomii. Poptávka, ekonomický užitek a chování spotřebitele; postavení spotřebitele na trhu, ochrana spotřebitele. Nabídka – organizace podnikání, typy firem a dokonale a nedokonale konkurenční trhy.

4. Základní výrobní faktory; mzdy a trh práce; renta a půda; kapitál, úrok a zisk; teorie rozdělování. Důchody v moderním kapitalismu. Lorenzova křivka, Giniho koeficient.

5. Makroekonomie a modely národního hospodářství; Národní účetnictví, hrubý domácí produkt – základní makroekonomický agregát; alternativní přístupy.

6. Agregátní nabídka a agregátní poptávka jako model národního hospodářství, okolnosti jeho vzniku a význam; problém ekonomické rovnováhy.

7. Peníze a jejich základní ekonomické funkce; peníze jako makroekonomický agregát v systému národního hospodářství a jejich vliv na jeho fungování. Základní charakteristika monetární politiky této oblasti. Inlace, její vymezení, způsob měření, ekonomické aspekty a důsledky.

8. Stát a ekonomika. Ekonomická úloha státu v moderní kapitalistické ekonomice, veřejný sektor a fiskální politika, státní rozpočet; monetární politika státu, státní dluh a jeho ekonomické důsledky.

9. Trh práce a nezaměstnanost jako ekonomický a sociální problém; měření a ekonomická interpretace nezaměstnanosti.

10. Vnější ekonomické vztahy, mezinárodní obchod a jeho ekonomické aspekty, směnné kursy a mezinárodní finanční systém, měnová stránka vnějších ekonomických vztahů, obchodní bilance.

(5) Doporučená literatura:

Bulliet, R. (Ed.). (2024). *Země a její národy: globální historie 2. Od roku 1500*. Vyšehrad.

Cabada, L., & Kubát, M. (2004). *Úvod do studia politické vědy*. Eurolex Bohemia.

Codaccioni, F., & Mignaval, A.-M. (1994). *Dějiny 20. století: encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění*. Mladá fronta.

Croteau, D., & Hoynes, W. (2017). *Experience Sociology* (3rd ed). McGraw-Hill.

Curtius, E. R. (1998). *Evropská literatura a latinský středověk*. Triáda.

Černý, V. (1996-2009). *Soustavný přehled obecných dějin literatury naší vzdělanosti I-IV*. H&H, Academia.

Disman, M. (2011). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum.

Fiala, P., & Strmiska, M. (2009). *Teorie politických stran*. CDK.

Gerloch, A. (2021). *Teorie práva*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Giddens, A. (2013). *Sociologie*. Argo.

Hejna, D. (2010). *Náboženství a společnost: Věda o náboženství a její historické kořeny*. Grada.

Heywood, A. (2004). *Politické ideologie*. Victoria Publishing.

Janků, M. (Ed.). (2022). *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. C. H. Beck.

Jurečka, V. (Ed.). (2010). *Makroekonomie*. Grada.

Jurečka, V. (Ed.). (2018). *Mikroekonomie*. Grada.

Keene, M. (2003). *Světová náboženství*. Knižní klub.

- Keller, J. (2012). *Úvod do sociologie*. Sociologické nakladatelství (SLON).
- Klíma, M. (2001). *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Radix.
- Kratochvíl, Z. (1995). *Výchova, zřejmost, vědomí*. Herrmann & synové.
- Novotná, H., Špaček, O., & Šťovíčková Jantulová, M. (Eds.). (2019). *Metody výzkumu ve společenských vědách*. FHS UK.
- Prokop, D. (2020). *Slepé skvrny. O chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Host.
- Samohýl, J. (2017). *Židovské inspirace křesťanství*. Karmelitánské nakladatelství.
- Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2013). *Ekonomie* (19. vydání). Svoboda.
- Skalický, K. (2011). *Po stopách neznámého Boha*. Trinitas.
- Štampach, I. (1998). *Náboženství v dialogu*. Portál.
- Štampach, I. (1993). *Malý přehled náboženství*. Sursum.
- Švarcová, J. (Ed.). (2024). *Ekonomie: stručný přehled*. CEED.
- Valeš, L. (2007). *Dějiny politických teorií*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.